

Vere sanctus

Nieuwsbrief van de Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie

Herfst 2019

Jaargang 18/nr. 2

Redactioneel

Met dankbaarheid kunnen we terugkijken naar de afgelopen studiedag van onze werkgroep, met medewerking van het verbond PPS (Afdeling Antwerpen), op zaterdag 14 september 2019, waar Mgr. Hans Van den Hende ons het plezier heeft gegund als celebrant voor de pontificale Mis en als spreker te willen voorgaan.

De bisschop van Rotterdam celebreerde om 11 u. de H. Mis in het barokke hoogkoor van de Sint-Jacobskerk, de Antwerpse collegiale kerk waar de resten van Peter Paul Rubens begraven liggen. De eucharistie werd volgens de gewone vorm van de ritus (dus volgens het missaal van de H. Paulus VI) geconcelebreerd in het Latijn en *ad orientem*, dat betekent aan het historisch altaar, nl. met priester en volk aan dezelfde kant van het altaar, zoals het de algemene norm was in het Westen tot in 1970, en uiteraard niet verboden in onze dagen.

Het koor dat het Gregoriaanse *proprium* zong, het al bekende *Voces capituli*, bezit de vaardigheid om dergelijke Latijnse missen te begeleiden in Sint-Jacob en ondersteunde ook het volk bij het zingen van de dialogen uit het *ordinarium* tussen de celebrant en de gelovigen. De hoofdcelebrant aarzelde niet

om de oraties en de prelatie van de pontificale liturgie in zuiver Gregoriaans te zingen.

Twee formules werden aangeboden voor de maaltijd: een warm driegangenu in de parochiezaal, dat de voorkeur genoot van de senioren, en een goedkopere broodmaaltijd met een kommetje soep voor o.m. de jongeren, in de nabijgelegen school van de Dames van het Christelijk Onderwijs.

Rond 14.30 u. werden alle deelnemers verwacht in het hoogkoor van de kerk, waar het H. Sacrament ondertussen was verwijderd, om te luisteren naar de conferentie van Mgr. Van den Hende over het thema "Eucharistie, bron en hoogtepunt, aanzet tot gebed en missie" naar aanleiding van het 50-jarig bestaan van de *Novus Ordo Missæ* (het Missaal van na het Tweede Vaticaanse Concilie). In de vragen die volgden legde de bisschop de nadruk op de centrale rol van Christus, God en mens, in de sacramenten, voor het heil van de mensen.

De dag werd afgesloten met de plechtige Gregoriaanse tweede vespers van het feest van de Kruisverheffing, voorgegaan door Mgr. Van den Hende. Die werden opgeluisterd door het *Chorale Sancti Jacobi*, onder leiding van Dirk Baeten. ■

Dr. Pierre François, pr.
Voorzitter VWHLL

Aantrekkingskracht van de traditionele liturgie bij de jongeren

In een interview opgenomen door Edward Pentin, correspondent van het National Catholic Register, geeft Kardinaal Robert Sarah een zeer evenwichtige visie over de verhoudingen tussen de oude en de nieuwe vorm van de Romeinse ritus.

Waarom denkt u dat steeds meer jongeren zich aangetrokken voelen tot de traditionele liturgie en/of de buitengewone vorm?

Ik denk het niet: ik zie het, ik ben er een getuige van. En de jongeren hebben me toevertrouwd een absolute voorkeur te hebben voor de buitengewone vorm, die meer opvoedend is en meer de nadruk legt op het priemaat en de centraliteit van God, op de stilte en het gevoel voor een heilige en goddelijke transcendentie. Maar bovenal, hoe kunnen we begrijpen, hoe kunnen we niet verrast en diep geschokt zijn dat wat gisteren de regel was, vandaag verboden is? Is het niet waar dat het verbod of de verdenking ten opzichte van de buitengewone vorm alleen kan worden geïnspireerd door de duivel die verlangt naar onze verstikking en geestelijke dood?

Wanneer de buitengewone vorm wordt gevierd in de geest van het Tweede Vaticaans Concilie, onthult die al zijn vruchtbaarheid: hoe kunnen we verrast zijn dat een liturgie die zoveel heiligen heeft ondersteund, met sympathie wordt bekeken door jonge zielen die naar God verlangen?

Net als Benedictus XVI hoop ik dat de twee vormen van de Romeinse ritus elkaar zullen verrijken. Dit houdt in uit een hermeneutiek van de breuk te treden. Beide vormen hebben hetzelfde geloof en dezelfde theologie. Ze tegenover elkaar stellen is een diepgaande ecclesiologische fout. Het betekent de Kerk te vernietigen door haar van haar traditie te scheiden en te laten geloven dat wat de Kerk in het verleden als heilig beschouwde, nu vals en onaanvaardbaar is. Wat een te-

leurstelling en belediging voor alle heiligen die ons zijn voorgegaan! Wat een visie op de Kerk...

We moeten afstand nemen van de dialectische tegenstellingen. Het Concilie wilde niet breken met de liturgische vormen die zijn geërfd van de traditie, maar integendeel er beter in komen en er vollediger aan deelnemen.

De conciliaire Constitutie bepaalt dat “nieuwe aangenomen vormen zich op een of andere manier organisch moeten ontwikkelen vanuit reeds bestaande vormen”.

Het zou daarom verkeerd zijn om het Concilie op te werpen tegen de traditie van de Kerk. In deze zin is het noodzakelijk dat degenen die in de buitengewone vorm celebren, dit doen zonder opstandigheid en dus in de geest van Sacrosanctum Concilium.

We hebben de buitengewone vorm nodig om te weten in welke geest de gewone vorm te vieren. Omgekeerd, het vieren van de buitengewone vorm zonder rekening te houden met de aanwijzingen van Sacrosanctum Concilium, riskeert deze vorm terug te brengen tot een archeologisch overblijfsel, zonder leven en zonder toekomst.

Het zou ook wenselijk zijn om in de bijlage van een toekomstige editie van het missaal de boeteritus en de offeranderitus van de buitengewone vorm op te nemen om te benadrukken dat de twee liturgische vormen elkaar aanvullend zijn, in continuïteit en zonder tegenstelling.

Als we in deze geest leven, zal de liturgie ophouden een plaats van twist en kritiek te zijn en ons uiteindelijk naar de grote hemelse liturgie leiden. ■

23/09/2019, National Catholic Register

Lingua vivens

Zoals gewoonlijk sprokkelde we voor deze column enkele nieuwtjes bijeen i.v.m. het Latijn vandaag.

The Times wist op 8 juni ll. te melden dat het Vaticaan een nieuwsbulletin en podcast lanceert in het Latijn, *Hebdomadae Papae, notitiae vaticanae Latine redditae*. Daarin komen o.a. de *certaminibus mundialibus sphaeromachiae* (WK voetbal) aan bod, maar ook minder leuke kanten van de actualiteit, bijv. een *concitatrix* (“influencer”) en een *voluntarius suis interruptor* (zelfmoordterrorist).

Het dagoverzicht van “Neerlandistiek. Online tijdschrift voor taal- en letterkundig onderzoek” pakte op 11 oktober ll. dan weer uit met een gedicht van Drs. P, getiteld *Latijn*:

*Een uitgesproken mannelijke taal
Dus degelijk en logisch van structuur
Syntactisch echter elegant en snedig*

*Het is dan ook met liefde en met vuur
Dat ik dit erfgoed koester en verdedig
De taal is als een eigen huis*

*De spelling — ach — werd hier en daar zinledig
Door toedoen van ’t hervormende gespuis
Maar dit is slechts een uiterlijke kwaal*

*De bouw is sterk, hetgeen verklaren kan
Dat ooit dit het Latijn was van Japan.*

Het laatste vers verwijst naar Japanse poëzie en dan denken we uiteraard meteen aan de haiku. En jawel, ook daarvan vind je voorbeelden in het Latijn. Zo vertaalde Andries Welkenhuysen (1) een Italiaanse haiku van Mario Chini (°1876-†1959), die past in dit herfstseizoen, in het Latijn:

*Ulmi folium
ut residit gemiscens
tumulus supra.*

*Het dorre boomblad
dat daar kreunend neerdwarrelt
op een graftombe.*

De Beierse priester Heinrich Reinhardt (°1947) verzamelde in zijn *Angulus haicum. Neue Dreizeiler in japanischer Art und lateinischer Sprache*, Fulda, 1993, liefst 137 Latijnse haiku’s, waarvan 96 nog niet eerder waren uitgegeven. Als uitsmijter geven we er hier slechts één:

*Supra cuspides
saepti it pulcherrimus
catta ignota.*

*Over de spijlen
van het hek stapt in schoonheid
een naamloze kat.*

Kurt Priem, pr.
Secretaris VWHLL

Noten

1. *Latijn van toen en nu. Opstellen, vertalingen en teksten gebundeld naar aanleiding van zijn emeritaat*, Leuven, 1995, p.154. Ook de volgende haiku is ontleend aan dit werk.

Lezers vragen

Hoe kan God onze dankbaarheid “waardig” zijn?

In het dialoog vóór de pefatie van de Mis in het Nederlands, als antwoord op “brengen we dank aan de Heer onze God”, zegt de vertaling in onze volkstaal: “Hij (God) is onze dankbaarheid waardig”. Terecht kan die vertaling wat vreemd lijken, want wie zijn wij om God te gunnen dat Hij onze dankbaarheid waardig is?

Als we de Latijnse tekst lezen, zien we iets anders: over de dankbaarheid tot God zegt het Latijn dat het “*Dignum et iustum est*” (God te danken), dat het goed en passend is.

Hoe goed de bedoeling ook waren van de vertalers van het altaarmissaal naar het Nederlands, vlak na het Tweede Vaticaanse Concilie, de behoefte aan een betere vertaling, trouwer aan de oorspronkelijke Latijnse tekst, laat zich meer en meer voelen.

De Nederlandse bisschoppen, en in zekere mate de Vlaamse ook, zijn bezig met een nieuwe Nederlandse vertaling. Maar deze poging tot verandering botst tegen een begrijpelijke *resistance to change*. Laat ons hopen dat de meningsverschillen snel bijgelegd worden en dat de gelovigen snel over de langverwachte nieuwe vertaling kunnen beschikken.

Zou het niet beter zijn internationale vieringen in het Latijn te celebreren?

Dit gebeurt al hier en daar, zoals voor de uitvaart van een paus of bij een heiligverklaring in de Sint-Pietersbasiiek, maar het is ver van veralgemeend.

Sinds het Tweede Vaticaanse Concilie, wordt onafgebroken herhaald dat het Latijn de taal van de Kerk in het Westen blijft, ook voor wat de gewone vorm van de ritus betreft, en toch wordt de indruk gewekt dat men er doof voor blijft, zowel bij de media als bij de clerus.

De Constitutie over de liturgie van het Concilie stelt duidelijk: “In de Missen die gevierd worden met het volk, kan men de volkstaal een passende plaats inruimen, vooral bij de lezingen (en de voorbede) (...). Men zorg er echter voor, dat de gelovigen de vaste delen van de Mis, die op hen betrekking hebben, ook in het Latijn samen kunnen bidden of zingen.”

Het zou ons te ver brengen alle postconciliaire documenten van pausen en bisschoppen over dit thema hier aan te halen. We beperken ons daarom tot een concrete richtlijn uit de *Gids voor grote vieringen* van de Con-

gregatie voor de Eredienst en de Sacramenten van 13 juni 2014 in verband met de liturgie zoals die bijvoorbeeld gevierd wordt in de Wereldjongerendagen: “Om beter de eenheid en universaliteit van de Kerk tot uitdrukking te brengen kan men in een viering met internationaal karakter meer ruimte geven aan het Latijn, en kan men verschillende talen gebruiken voor de gezangen, de Bijbelse lezingen en de intenties van het universeel gebed; in dit geval dienen de boekjes de passende vertalingen te bieden.” ■

Dr. Pierre François, pr.
Voorzitter VWHLL

Mededelingen

— We herinneren onze trouwe abonnees eraan dat de hernieuwing van hun abonnement voor 2020 binnenkort moet gebeuren. Alle daartoe nodige gegevens bevinden zich hieronder, in de colofon.

— Volgende studiedag op zondag 4 oktober 2020 met Kardinaal Jean-Claude Hollerich uit Luxemburg, nog te bevestigen.

Vere Sanctus: Colofon

De Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie (VWHLL), gesticht door Mgr.dr. Luc De Maere († 2011), ijvert voor een volwaardig gebruik van het Latijn in de postconciliaire liturgische praxis, naast de volkstaal.

Redactie: Lange Nieuwstraat 73A — 2000 Antwerpen (t.a.v. E.H. Pierre François)

Wetenschappelijk comité: Mgr.dr. J.F. Lescauwae M.S.C., hulpbisschop emeritus, Haarlem († 2013) — dr. J. van Reeth, Faculteit Vergelijkende Godsdienstwetenschappen, Antwerpen — E.H. dr. J.J. Silvestre, Pauselijke Universiteit van het H. Kruis, Rome,

Contactpersoon: Dr. P. François, pr., 0474 719 131 (vanuit België). +32 474 719 131 (vanuit het buitenland).

E-post: pf@romanliturgy.org, Webpagina VWHLL: <http://vwhll.romanliturgy.org>

Verantwoordelijke Uitgever: P. François (p/a van de redactie)

Periodiciteit: halfjaarlijks, in het voor- en in het najaar

Gewone Nieuwsbrief per post à minimum 5 € per jaar, E-brief via uw elektronisch adres à minimum 3 €. Beide versies zijn uiteraard identiek! Overschrijving IBAN: BE97 8900 2429 0649, BIC: VDSP BE91 met duidelijke vermelding van uw adres en ‘Nieuwsbrief’ resp. ‘E-brief’.

U kan ook steeds een geschenkabonnement voor iemand aangaan!

© 2019 Vlaamse Werkgroep voor Hedendaagse Latijnse Liturgie